

Mišljenje Europskog odbora regija — Zeleni akcijski plan za mala i srednja poduzeća i Inicijativa za zeleno zapošljavanje

(2015/C 140/05)

Izvjestiteljica:	Satu TIETARI (FI/ALDE), članica Općinskog vijeća Säkyläa
Referentni dokumenti:	Komunikacija o Zelenom akcijskom planu za mala i srednja poduzeća COM(2014) 440 final Komunikacija o Inicijativi za zeleno zapošljavanje COM(2014) 446 final

I. PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. Posljednjih godina pojam „zeleni” dobio je sve vidnije mjesto u političkom odlučivanju, jer je zabrinutost za okoliš postala raširenija i sveobuhvatnija. U strategiji Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv razvoj utvrđeno je da je prelazak na zeleni model gospodarstva s niskom udjelom ugljika i učinkovitim korištenjem resursa od odlučujuće važnosti;
2. Jedna od središnjih tema ovih dviju komunikacija jest pojam „**zelenog gospodarstva**” koje se definira kao model kojim se „osigurava rast i razvoj, štiti ljudsko zdravlje i blagostanje, pruža zadovoljavajuća radna mjesta, smanjuje nejednakosti i ulaže u bioraznolikost te je čuva, uključujući usluge ekosustava koje pruža (prirodni kapital), zbog njezine stvarne vrijednosti i temeljnog doprinosa ljudskom i gospodarskom blagostanju”⁽¹⁾;
3. Prelazak na zeleno gospodarstvo imat će izravan učinak kako na konkurentnost privatnih poduzeća, tako i na gospodarstvo cijele Europe. Resursa je sve manje. Potrošnja raste u sve više područja i gotovo je dosegnuta gornja granica opterećenosti okoliša. Pravovremeni prelazak EU-a na zeleno gospodarstvo ne samo da je poželjan, nego je i prijeko potreban ako se u što kraćem roku žele očuvati i ojačati konkurentnost i blagostanje;
4. izražava svoju podršku komunikaciji Komisije o Zelenom akcijskom planu za mala i srednja poduzeća i inicijativi za zeleno zapošljavanje;
5. dijeli stajalište Komisije izraženo u objema komunikacijama da je uspješan prelazak na zeleno gospodarstvo od odlučujuće važnosti za sadašnju i buduću konkurentnost Europske unije;
6. ističe odlučujuću ulogu javnog sektora i lokalnih i regionalnih vlasti u olakšavanju prelaska na zeleno gospodarstvo; uz promicanje prelaska na zeleno gospodarstvo javne uprave moraju biti uzor i primjer u pogledu provedbe projekata, programa, zakonodavstva, javne nabave i otvaranja radnih mjesta u okviru novog sustava zelenog gospodarstva;
7. smatra da je od bitnog značaja unaprjeđenje zelene konkurentnosti malih i srednjih poduzeća putem poboljšanja dostupnosti financiranja, poboljšanja informiranja, pojednostavljenja zakonodavstva, smanjenja birokracije i jačanja zelene poduzetničke kulture;
8. podržava cilj Inicijative za zeleno zapošljavanje da politike zapošljavanja i okoliša zajednički funkcioniraju u smjeru konkurentnog, zelenog gospodarstva koje učinkovito koristi resurse;
9. naglašava da je pitanje vještina izuzetno značajno za mlade, koji još uvijek trpe posljedice iznimno visoke stope nezaposlenosti od preko 22 % i koji bi trebali biti bolje pripremljeni za buduća radna mjesta, a posebno za zelena radna mjesta;
10. dijeli stav Komisije da je potrebno revidirati nastavne planove za škole koje pružaju opće i strukovno obrazovanje, kao i uvjete za stjecanje kvalifikacija i ažurirati ih kako bi se olakšao prelazak na zeleno gospodarstvo;

⁽¹⁾ Definicija potječe iz odluke br. 1386/29013/EU Europskog parlamenta i Vijeća, donesene 20. studenog 2013. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2020. godine „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta”. SL L 354, 28.12.2013., str. 171.-200.

11. podsjeća da se poduzeća međusobno znatno razlikuju: neka poduzeća već nude zelene proizvode i usluge, dok poduzeća koja nude tradicionalnije proizvode i usluge mogu i sama imati koristi od energetske oblika i sirovina koji su ekološki prihvatljiviji;

Osnovne definicije

12. smatra da se ekološki izazovi mogu smatrati kao prilika i kao opasnost za pojedina poduzeća, ljude koji u njima rade, tržišta rada i EU;

13. smatra da temeljne pojmove, brojke i početnu situaciju zelenog gospodarstva treba pojasniti i definirati tako da su pojmovi i brojke usklađeni, uniformirani i jasno definirani;

14. vjeruje da je uspjeh u prelasku na zeleno gospodarstvo ključno za sadašnju i buduću konkurentnost EU-a i stoga je od odlučujuće važnosti podjednak tretman definicija;

15. ističe regionalnu dimenziju prelaska na zeleno gospodarstvo i ključnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u obrazovanju, infrastrukturi, podršci lokalnim poduzećima i omogućavanju posredovanja pri zapošljavanju; pritom skreće pozornost na postojeće zelene inicijative na lokalnoj razini koje bi mogle poslužiti kao uzor drugim područjima u EU-u;

16. ističe još i različitost lokalnih uvjeta i izazova i traži da se uzmu u obzir posebni uvjeti u regijama po pitanju ozelenjivanja gospodarstva;

17. ističe da je za uspjeh zelenog gospodarstva važno pet elemenata: 1) *smanjenje*: potrošnja sirovina i uporaba energije treba se smanjiti na svim područjima; 2) *uporaba čiste energije*: u cilju sprečavanja vanjske ovisnosti, smanjenja emisija i stvaranja radnih mjesta; 3) *učinkovitost*: sirovine i energiju treba koristiti još učinkovitije u cijelom lancu vrijednosti proizvoda ili usluga; 4) *međusobno umrežavanje* i razmjena najboljih praksi: razmjena iskustava među državama članicama i sektorima pruža mogućnost povećanja ponude zelenih proizvoda i usluga i na tržištima izvan EU-a; i 5) *dostupnost financiranja*: od izuzetnog je značaja osigurati dostupnost financiranja i smanjiti birokraciju; podnošenje zahtjeva za financiranje treba biti jednostavno, lako razumljivo te korisno i na drugim područjima poslovanja;

Misija

18. naglašava da u trenutku procjene na unutarnjem tržištu EU-a postoje znatne razlike u učinkovitosti korištenja resursa između raznih područja djelatnosti i država članica te poziva na poduzimanje koraka u cilju povećanja učinkovitosti korištenja resursa kroz razmjenu dobrih i loših iskustava;

19. ističe važnost lokalnih i regionalnih vlasti, posebice općina, u provođenju mjera navedenih u prethodnoj točki, pri čemu treba ispitati mogućnost njihovog financiranja unutar postojećeg okvira Zajednice;

20. smatra da naponi za povećanje učinkovitosti korištenja resursa trebaju uzeti u obzir u cijelom lancu vrijednosti i na taj način znatno smanjiti potreba za sirovinama, a razmišljanje na temelju lanaca vrijednosti treba uzeti u obzir kako u privatnim, tako i u javnim djelatnostima;

21. smatra da se u Zelenom akcijskom planu treba usredotočiti na mjere na razini Europe, čiji je cilj uskladiti i učvrstiti postojeće „zelene” inicijative, kojima se pruža potpora malim i srednjim poduzećima na državnoj i regionalnoj razini;

22. primjećuje isticanje sektora obnovljive energije i biogoriva, u kojima EU posjeduje dovoljno znanja, umijeća i tehnologija, i poziva na uklanjanje prepreka razvoju kako bi se mogao stvoriti velik broj visokokvalitetnih kvalificiranih zelenih radnih mjesta te podupire istraživanje, razvoj i inovacije u tom sektoru;

23. ističe važnost ekološkog pristupa i proširenje uporabe već postojećih EU-ovih oznaka podrijetla u sve države članice;

24. s odobravanjem gleda na cilj Europske komisije da 2015. godine osnuje Europski stručni centar za učinkovito korištenje resursa i njegovo uključivanje u partnersku mrežu u svim regijama Europe, ali poziva Komisiju da pojasni tko su partneri koji će sudjelovati u Stručnom centru za učinkovito korištenje resursa i na koji će se način birati;

25. isto tako naglašava da je u ovaj proces potrebno uključiti lokalne i regionalne vlasti, jer one imaju najbolje mogućnosti za razumijevanje posebnih uvjeta i izazova na lokalnoj i regionalnoj razini i mogu procijeniti koje su najznačajnije interesne skupine. S tim u vezi trebalo bi poticati postupak raspoređivanja aktivnosti kojim bi se utvrdili posebni potencijali svih regija u pogledu pružanja pomoći lokalnim vlastima pri nalaženju skupina ulagača, uspostavi mjera za samozapošljavanje te tečajeva za usavršavanje i specijalizaciju, usmjerenih na različite aspekte zelenog gospodarstva;

26. smatra da je potrebno odrediti ciljeve za ekološki odgovorno oblikovanje proizvoda, a poduzeća poziva na što veću ekološku odgovornost;

Vizija

27. ističe da posebna znanja i umijeća potrebna za ozelenjivanje gospodarstva trebaju, u odnosu na ključna pitanja u raznim državama članicama, biti dostupna svima i da se treba pobrinuti da razina znanja na lokalnoj razini bude odgovarajuća;

28. potiče na ulaganje napora u širenje načela cjeloživotnog učenja; ključni je čimbenik ovladavanje novim informacijama, jer zeleno gospodarstvo zahtijeva promjene i transparentnost djelovanja u svim dijelovima lanca vrijednosti;

29. ističe da radna mjesta i vještine trenutno nisu dovoljno usklađeni, a promjena sustava odvija se sporo; Komisijin projekt ESCO primjer je uspješnog nastojanja da se poslodavcima omogući da pronađu zaposlenike koji odgovaraju zahtjevima posla; za daljnje prijedloge o usklađivanju radnih mjesta i vještina OR upućuje na svoje mišljenje o Okviru EU-a za kvalitetu predviđanja promjena i restrukturiranja ⁽²⁾;

30. ističe da će zeleno gospodarstvo dovesti do prelaska na kružno gospodarstvo s niskom emisijom ugljika, koje će stvarati nova i inovativna radna mjesta. To znači da će stara radna mjesta biti zamijenjena novima i da je potrebno redefinirati strukovne profile;

31. poziva da se potiče šira suradnju između vlasti, malih i srednjih poduzeća, udruženja i obrazovnih ustanova, jer ovladavanje novim znanjima zahtijeva još veću usmjerenost i usklađenost mjera i financijskih instrumenata;

32. ističe važnost istraživanja i tehnološkog razvoja kao sredstva za poticanje provedbe zelenog gospodarstva, korištenjem postojećih europskih sredstava za promicanje suradnje između sveučilišta, malih i srednjih poduzeća te drugih lokalnih i regionalnih tijela, koji se kao glavni stupovi znanja (obrazovanje, istraživanje i inovacije) koordiniraju u sinergijskim oblicima poput klastera ili platformi otvorenih inovacija za dijeljenje znanja i međusobno obogaćivanje;

33. poziva da se, zbog njihovih značajnih stručnih znanja i ovlasti, lokalne i regionalne vlasti u potpunosti uključe u mjere koordiniranja. Već sada imamo dobre primjere kako je putem zajedničkih projekata lokalnih vlasti poduzećima i udruženjima osigurano savjetovanje o energetske pitanjima, uključujući identifikaciju mogućnosti za potporu i financiranje, preporuke o pojedinim mjerama, popisivanje tvrtki koji nude uređaje i usluge i pomoć pri izradi poziva na podnošenje ponuda;

Strategija

34. dijeli stav Komisije da je nastavne planove za opće i strukovno obrazovanje te sustave kvalifikacija potrebno revidirati i ažurirati u uskoj suradnji s državama članicama te s lokalnim i regionalnim vlastima kako bi se uzeo u obzir i olakšao prelazak na zeleno gospodarstvo, te predlaže da se u sve obrazovne i odgojne programe uključi barem jedan modul posvećen ovoj temi. Osim toga, treba razmotriti način na koji se prati učinak osposobljavanja jer je i na višoj i na nižoj razini potrebno dugoročno praćenje;

35. izražava zabrinutost zbog primjerenosti, predvidljivosti i razine osposobljavanja povezanog sa zelenim gospodarstvom i vještinama u raznim državama članicama. Ključno je osigurati da se u državama članicama organiziraju tečajevi izobrazbe koji bi pokrivali ekološka, pravna i poslovna znanja koja bi službenicima osigurala dovoljnu razinu podataka i vještina;

⁽²⁾ CDR 1319/2014.

36. ističe da je pitanje novih umijeća izuzetno važno posebice za mlade ljude koji bi trebali biti bolje pripremljeni za buduća radna mjesta, a posebno za zelena radna mjesta;

37. naglašava da je potrebno još sveobuhvatnije viđenje i uzimanje u obzir dugoročnih utjecaja kako bi se sposobnosti iz područja ekologije mogle povezati s poslovnim umijećem. Način razmišljanja koji pogoduje okolišu i poduzetništvu treba se usaditi već u školi jer će za nova zanimanja biti potrebno poznavanje prirodnih znanosti, tehnike i matematike. To osvještavanje mora zauzeti važno mjesto u obrazovnim programima za odrasle;

38. izražava zabrinutost time što su rijetka mala i srednja europska poduzeća upoznata s mogućnostima za učinkovito korištenje resursa ili s konkretnom ekonomskom koristi primjene tog znanja;

39. predlaže da lokalne, regionalne i nacionalne vlasti koje imaju fiskalne ovlasti uspostave mehanizme pozitivne diskriminacije u korist poduzeća koja primjenjuju načela i koncepte zelenog gospodarstva, u kontekstu društvene odgovornosti poduzeća, koji će uključivati smanjenje doprinosa i poreza, javnu nabavu i porezne olakšice;

40. preporučuje da se informiranje o obrazovnim mogućnostima i mogućnostima financiranja na prilagođen način usmjeri na mala i srednja poduzeća jer možda ne shvaćaju svoju potrebu za obrazovanjem u području zelenog gospodarstva;

41. poziva da se uspostave oblici poticanja u cilju upotpunjavanja znanja jer je to važno za stjecanje novih znanja i umijeća. Trebalo bi znati dalje iskorištavati reciklažne materijale, stvarati od njih nove i drukčije materijale te vladati propisima i odredbama povezanim s njima;

42. primjećuje da su tijekom pet godina troškovi sirovina malih i srednjih poduzeća u EU-u porasli za 75 % te da su, radi očuvanja konkurentnosti, hitno potrebne mjere koje bi isprobavale nove metode i njihovo sustavno širenje;

43. preporučuje da razna područja djelatnosti detaljnije ispituju mogućnosti veće suradnje i istraživanja mogućnosti razmjene znanja u području pružanja usluga, proizvoda ili njihovih dijelova. To nudi poslovne mogućnosti prije svega za male poduzetnike, koji bi svojim povezivanjem mogli razvijati veće cjeline. Trebalo bi prikupiti još primjera i širiti dobre prakse u državama članicama;

44. preporučuje da se ispituju sve mogućnosti uz pomoć kojih bi mala i srednja poduzeća mogla ponovno koristiti iskorištene i preostale sirovine za svoju proizvodnju i lance vrijednosti, ili čak kao dio proizvodnje u drugom poduzeću. Dobar primjer toga je energetska rješenja zatvorenog kruga prilagođeno lokalnim uvjetima u kojem se otpad, višak energije, toplina, hranjive tvari i CO₂ iskorištavaju i recikliraju u proizvodnji energije i živežnih namirnica;

45. utvrđuje nužnost poticanja poslovne suradnje između sektora organske hrane i drugih potencijalno srodnih sektora: ugostiteljstva, seoskog turizma, agroturizma, ekoturizma, izrade održive i/ili ručno izrađene ambalaže, održive gradnje, proizvodnje tradicionalne hrane itd.;

46. preporučuje da se na građane EU-a usmjeri kampanja podizanja svijesti o održivom razvoju u kojoj se naglašava mogućnost da svatko osobno utječe na količinu otpada i njegovu preradu;

47. podsjeća da u postizanju cilja EU-a u odnosu na emisiju stakleničkih plinova lokalne vlasti imaju odlučujući značaj. Dobar primjer je finski projekt Kohti hiilineutraalia kuntaa („Prema općinama s niskim udjelom ugljika”) čiji je cilj da se lokalni čimbenici, odnosno općine, stanovnici i poduzetnici, obvežu na smanjenje učinka staklenika. U projektu se iznose nova inovativna rješenja koja stvaraju radna mjesta na lokalnoj razini, a temelje se na održivoj uporabi lokalnih prirodnih resursa i na povećanju energetske učinkovitosti;

48. preporuča razvoj ekonomije dijeljenja i modela uslužnog gospodarstva, gdje umjesto tradicionalnog posjedovanja potrošači mogu proizvod kupiti kao uslugu i vratiti ga na kraju njegovog životnog ciklusa proizvođaču na ponovnu uporabu;

49. predlaže da se razviju bolji načini izračunavanja uz pomoć kojih bi se mogla još vjerodostojnije utvrditi potrošnja energije;

50. razumije da stvaranje ekološki proizvedenih, a komercijalno uspješnih proizvoda zahtijeva znatna financijska ulaganja u razvoj proizvoda, u stavljanje na tržište i registraciju proizvoda i usluga nastalih tijekom procesa razvoja proizvoda. Zakonodavstvo treba biti u stanju u budućnosti ponuditi mogućnosti za brz razvoj novih inovacija, a ne da im predstavlja prepreku ili ograničenje;

51. predlaže promicanje uporabe sustava za upravljanje okolišem, a posebice europskog sustava EMAS, s ciljem uključivanja ekološke kulture u donošenje odluka u poduzećima, čime se pospešuje njihova učinkovitost te informiranje javnosti o ponašanju koje pogoduje okolišu;

Učinci

52. dijeli stav Komisije da države članice mogu smanjiti troškove radne snage koristeći prihode dobivene kroz aukciju sustava Unije za trgovanje emisijskim jedinicama (ETS), no naglašava da ETS EU-a u svojem sadašnjem obliku nije potpuno učinkovit;

53. pozdravlja naglasak inicijative na unaprjeđenje poduzetništva te ponavlja svoje mišljenje da Europa treba mladim ljudima poduzetništvo prikazati kao moguću i obećavajuću buduću karijeru;

54. smatra da se zeleno gospodarstvo i socijalno poduzetništvo može promatrati kao vrijedna alternativa tradicionalnim načinima poslovanja i u profitabilnim i neprofitabilnim oblicima; u tom pogledu pozdravlja želju Komisije da socijalnom poduzetništvu olakša pristup financiranju;

55. smatra da inovacijama i novim planiranjem proizvoda, proizvodnje i modela poslovanja poduzeća mogu smanjiti korištenje primarnih sirovina i količinu otpada;

56. vjeruje da bi od uvođenja jedinstvenog europskog certifikata za zeleno gospodarstvo korist osobito imalo poduzetništvo te da bi to dugoročno donijelo predvidljivost i pravnu sigurnost jer bi tumačenje zakona u raznim područjima pravnih nepodudarnosti bilo unaprijed poznato;

57. primjećuje da sirovine, voda i energija predstavljaju 50 % svih proizvodnih troškova poduzeća⁽³⁾. Smanjenje tog pretjeranog troška za poduzeća uz pomoć revizije sustava proizvodnje, prijevoza i distribucije same energije, kao i povećanje učinkovitog korištenja resursa i energije, moglo bi stoga donijeti izuzetno značajne uštede. To je još aktualnije u kontekstu povećanja cijena energije i mnogih sirovina do kojeg je došlo proteklih godina;

58. preporučuje ciljano informiranje regionalnih i lokalnih operatera o potencijalu europskih izvora financija za programsko razdoblje 2014. – 2020., te da se ta financijska sredstva, kao što su npr. EFRR, EŠF, EPFRR, program LIFE, instrument za financiranje prirodnih kapitala, instrument za privatno financiranje energetske učinkovitosti, COSME i Obzor 2020., iskoriste za podršku ozelenjivanju malih i srednjih poduzeća;

59. postavlja pitanje prelaska na ekološke poreze i pristojbe kao instrumente za poticanje ekološke suodgovornosti, a koji su, prema Komisiji, manje štetni za rast te poboljšavaju ekološku učinkovitost i povećavaju zaposlenost. One države članice koje su već iskušale ekološke poreze mogle bi dijeliti i širiti svoja iskustva, a ostale bi ih države članice mogle pratiti;

⁽³⁾ Europe INNOVA (2012.), Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies (Vodič za učinkovito korištenje resursa u proizvodnji: iskustva povećanja učinkovitosti u korištenju resursa u proizvodnim poduzećima), str.6. Vidi ovdje

60. podsjeća da su Komisija i države članice razvile odgovarajuće pokazatelje i instrumente za bolje razumijevanje EU-a, država članica i regionalnih tržišta rada. Države članice bi trebale koristiti usklađene module EU-a u provođenju politika i prenošenju informacija kako bi se postigla učinkovitost;
61. ponavlja svoje zapažanje da okruženje koje pogoduje poduzećima za pretpostavku ima ulaganja javnih vlasti u kvalitetnu infrastrukturu, između ostalog u području prijevoza i digitalne tehnologije i da im je, ako se to namjerava postići, potrebna potpora EU-a;
62. razumije da malim i srednjim poduzećima nedostaje znanje, mreže i računalne vještine i zato im je teško iskoristiti one mogućnosti koje, kao dio raznih lanaca vrijednosti, može ponuditi sprječavanje nastanka otpada i recikliranje proizvoda, sirovina i otpada;
63. ističe da vrlo visoki troškovi početnih investicija mogu dodatno umanjiti zanimanje za provedbu poslovnih aktivnosti povezanih s recikliranjem i ponovnim korištenjem resursa jer mala i srednja poduzeća moraju te aktivnosti procijeniti kao poslovno isplative. Stoga treba poduzeti porezne i zakonodavne mjere, kao i osigurati druge oblike pomoći, kako bi se smanjio učinak tih troškova;
64. smatra da je potrebna šira uporaba zelenih standarda koji poštuju biološku raznolikost te promiču politike ublažavanje posljedica i prilagodbe klimatskim promjenama, kao i širenje tih standarda u svim državama članicama, za što je nužno redovno informirati potrošače;
65. primjećuje da bi primjenu načela koja su sastavni dio standarda zelenog gospodarstva na razini EU-a, trebalo ugraditi u sve aktivnosti malih i srednjih poduzeća, ali je osim toga od kritičnog značaja potaknuti krajnje korisnike, odnosno potrošače, da kupuju certificirane proizvode zelenog gospodarstva;
66. zaključuje da bi zeleniji lanac vrijednosti koji uključuje ponovnu preradu, popravak, održavanje, recikliranje i ekološki dizajn mogao mnogim malim i srednjim poduzećima ponuditi znatne poslovne mogućnosti, ali zakonodavne, institucionalne, tehničke i kulturne prepreke sprječavaju mala i srednja poduzeća da to iskoriste te bi takve prepreke trebalo ukloniti ili, u slučaju da se ne mogu ukloniti, potpomoći da se nadvladaju.

Bruxelles, 12. veljače 2015.

*Predsjednik
Europskog odbora regija*
Markku MARKKULA
